

The investigation of the relation between middle class students' EQ levels and moral decision making attitudes in sports

Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Mehmet Cem Satman¹

Abstract

The aim of this study is to identify the relation between EQ levels and attitudes to Moral Decision-making (Acceptance of Cheating, Acceptance of Gamesmanship and Keep winning in Proportion) of middle class students by considering gender factor. 277 students, who were studying in Etimesgut district of Ankara in 2015/2016 academic year, took part in this research. Students were chosen from 7th and 8th grade and all of them were licensed or not licensed participants of different sport organisations within their schools. Attitudes to Moral Decision Making in Youth Sport Questionnaire (AMDYSQ) and Bar-On Emotional Quotient Inventory were used as data collection instruments. From the result, it was reached a significant relation between girl students' EQ levels and Acceptance of Gamesmanship attitudes. Moral Decision grades vary across gender in 0,05 level. Any transaction between gender and EQ scores was not reached. According to the result of this research, it was concluded that female students' with higher EQ scores, moral decision making attitudes were positively affected. Regarding male students, no significant difference was reached.

Keywords: Attitudes to Moral Decision-making; EQ; Acceptance of Cheating; Acceptance of Gamesmanship; Keep winning in Proportion.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu çalışmanın amacı orta öğretimdeki öğrencilerin Duygusal Zeka düzeyleri ile Sporda Ahlaki Karar Alma tutumları (Hileyi benimsemek, Yarışmaseverliği benimsemek, Adil kazanmayı benimsemek) arasındaki ilişkiyi cinsiyet değişkenini dikkate alarak belirlemektir. Araştırmaya 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın Etimesgut ilçesinde 7 ve 8. Sınıflarda öğrenim gören ve okul takımlarında farklı branşlarda yarışmalara katılan lisanslı veya lisanssız 277 öğrenci katılmıştır. Araştırmada Nedensel Karşılaştırmalı Araştırma modeli esas alınmıştır. Veri toplama araçları olarak Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği-Çocuk ve Ergen kullanılmıştır. Araştırma neticesinde kız öğrencilerde Duygusal Zeka ile Adil Kazanmayı Koruma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsiyete göre Ahlaki Karar düzeyleri 0,05 düzeyinde farklılık göstermektedir. Aynı şekilde Duygusal Zeka gruplarına göre Ahlaki karar puanları da 0,05 düzeyinde farklılık göstermektedir. Araştırma bulgularına göre Cinsiyet ile Duygusal Zeka Bölümleri arasında etkileşim bulunmamıştır. Araştırma sonucunda Duygusal Zeka puanı daha yüksek olan kız öğrencilerin Ahlaki Karar verme tutumlarının olumlu yönde etkilendiği belirlenmişken erkek öğrencilerde Duygusal Zeka düzeyleri ile Ahlaki karar alma tutumları arasında anlamlı bir fark elde edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Karar Alma; Duygusal Zeka; Hile; Yarışmaseverlik; Adil Kazanma.

¹ Dr., M.E.B., Ankara, mcsatman@gmail.com

1. Giriş

Sporun karakter inşasında etkili bir rol oynadığı görüşü pek çok kültürde geçmişten günümüze yer bulmuş ve bu yol ile daha sağlıklı bireyler yetişeceğine olan inancın yanı sıra daha iyi vatandaşlara da erişileceği varsayımı hep var olmuştur. Ancak bu durum bir ikilemi de beraberinde getirmiştir zira bireyler müsabakalar sırasında rakiplerini yenmek ve bu uğurda yoğun bir mücadele içerisine girmek için cesaretlendirilmektedirler (Busing, 2016).. Bu duruma istinaden her ne kadar genel inanış sporun daha ahlaklı olma yolunda olumlu katkı sağlayacağı yönünde ise de bunu desteklemeyen araştırma vardır (Bredemeier ve Shields 1986; Busing, 2016). Spora katılım gerçekten iyi bir karakter gelişimi için önemli bir unsur mudur sorusuna cevap aranırken, spor deneyiminin sonsuz ve çok çeşitli olması, karakter teriminin ise yine aynı şekilde çok farklı terimler ile tanımlanabilmesinden dolayı bu sorunun cevaplanamaz olduğu görüşü ortaya atılmıştır (Shields ve Bedemeier, 2007; Gürpınar 2014).

‘Kazanmak her şey değildir, tek şeydir!’ görüşü 1960’lı yıllarda ilk defa seslendirilmiş ve kazanma yolu ile elde edilen zaferin, sporun tüm diğer yönlerinin önüne geçmesi yönünde bir anlayış hakim olmaya başlamıştır (Yukhymenko-Lescroart, 2015). Sportif mücadeleye veya kazanmaya takıntılı tutku ile bağlı olmanın olumsuz duygular ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Mageau ve ark. (2005), Vallerand ve ark. (2003); Bureau, Vallerand, Ntoumanis ve Lafreniere, 2012). Ancak bunun yanında genç bireylere doğru biçimde organize edilmiş spor yarışmalarına katılım yoluyla, kişisel disiplin ve işbirliği gibi arzu edilen tutumların öğretimine olumlu katkılar sağlama potansiyeli de unutulmamalıdır. Burada önemli olan nokta bu organizasyonlara etki eden yetişkinler ve diğer akranlar gibi çevresel-sosyal faktörlerdir. Boş zamanda gerçekleştirilen spor aktiviteleri hem kız hem de erkek öğrenciler arasında en popüler aktivitelerin başında gelmektedir (Ntoumanis, Taylor ve Ntoumani, 2012). Bu noktada ebeveynlerin çocuklarına nasıl etki ettiklerini araştırma yönünde yapılan bir çalışmada, genç sporcuların anne ve babalarının etkilerinde kaldıkları ortaya konulmuş ve özellikle babaların daha çok sonuç odaklı hedefler koymalarının ve antrenörlerin de tıpkı babalar gibi bu yönde tutum sergilemelerinin ahlaki karar alma noktasında olumsuz yansımaları olabildiği sonucuna erişilmiştir (Palou ve ark, 2013). Bu sonucu doğrular bir başka çalışma İsveç altyapısında futbol oynayan gençlerle yapılmış ve benzer bir sonuç elde edilmiştir (Wagnsson, Stenling, Gustafsson ve Augustsson, 2016). Bu noktada gençlik için planlanan spor organizasyonlarında ego merkezli yapılar yerine görev merkezli yapılar oluşturmak, yararlı tutum ve davranışların ortaya çıkmasında olumlu katkı sağlayacaktır (Gonçalves ve ark., 2010). Zira aldatma eğilimi sadece sportif branşlarda değil okul yaşantısında da artış gösteren kültürler arası bir problem haline gelmiştir ve bu durum eğitimcileri endişelendirmekte bu tutumun altında yatan dinamikleri araştırmaya itmektedir (Koul, 2012).

Adil bir biçimde mücadele etme kavramına örnek davranış için rakip sakatlanmış iken topu dışarı atmak veya kurallara saygı göstermek verilebilirken, rakibi provoke etme veya sakatlık numarası yapma gibi davranışlar ahlaki olmayan tutumlar olarak gösterilebilir (Ponseti, Cantalops ve Muntaner-Mas, 2016). Sporda ahlaki araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların özellikle Avrupa ve Amerika ülkelerinde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Corrion ve ark (2009), Kavussanu ve Spray, (2006), D’Arripe ve ark. (2010); Gürpınar 2014). Türkçe alan yazında ise bu konunun daha yeni olduğu ve çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de spor sahalarında etik dışı davranışlar her geçen gün artış göstermekte ve bu problem merkezli olarak spor ortamının bozulması ile birlikte sporun tüm paydaşları bu durumdan olumsuz biçimde etkilenmektedir (Gürpınar, 2014). Ahlaki tutum kavramı spor psikolojisi alanında araştırmalara konu olmuş ve incelenmesi amacıyla pek çok kuramsal çerçeve ortaya konmuştur (Vallerand ve ark. (1996), Lee ve ark (2007); Ntoumanis ve Standage, 2009). Bu durumun nedenlerinden biri olarak farklı spor dallarında ortaya konan yararlı ve zararlı davranışların medyada sıklıkla yer bulması gösterilebilir (Ntoumanis ve Standage, 2009). Spor psikolojisinin ahlaki tutum kavramına ilgisinin daha çok başarı motivasyonu temelli olduğu ve değerlere daha az odaklandığı görüşü ortaya atılmıştır. Değerlerin hayattaki kararlar üzerindeki etkin rollerinin spor alanındaki tutum ve davranışlarda da aynı derecede etki edeceği görüşü savunulmuştur (Lee, Whitehead, Ntoumanis ve Hatzigeorgiadis, 2008). Spor

etiği üzerine yapılan araştırmalar sporun nasıl en iyi şekilde öğretilceği ve yapılacağına dair önemli tespitlerde bulunabilir. Sporcuların etik değerleri ahlaki muhakeme, atletik saldırganlık, kuralları çiğneme ve aldatma gibi pek çok farklı kavram çerçevesinde değerlendirilebilir (Kaye ve Ward, 2010). Luicidi ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları bir çalışmada antisosyal tutum sahibi bireylerin müsabaka ortamında aldatma ile daha ilişkili oldukları ve ahlaki tutum ile doğru davranış arasında direk bir bağ olduğu ortaya konmuştur.

Bu araştırmada dikkate alınan bir diğer kavram ise duygusal zekadır. Duygusal zeka kişinin kendisinin veya diğerlerinin duygularını ve hislerini yansıtabilmesi, ayırt edebilmesi ve kişinin düşünce ve eylemde bu bilgiyi kullanabilme becerisidir (Salovey ve Mayer, 1990; Salovey ve Grewal, 2004). Devamındaki süreçte bu tanımlama dört yeti şeklinde sunulmuştur. Bunlar duyguların algılanması, kullanılması, anlaşılması ve yönetilmesidir (Mayer ve Salovey, 1997; Salovey ve Grewal, 2004). Yüksek duygusal zekaya sahip bir birey duyguları daha iyi algılar, düşünce biçiminde kullanır, anlamlarını kavrar ve duygularını diğerlerine nazaran daha iyi yönetir. Bu bireyler için duygusal problemleri çözmek daha az bilişsel çaba gerektirir. Ayrıca diğerleri ile daha açık ve uzlaşmacı bir tutum sergilemenin yanı sıra olumsuz tutum ve davranışlardan uzak bir yapı sergileme eğilimindedirler (Mayer, Salovey ve Caruso, 2004).

Bireyler yaşadıkları deneyimlerin birer ürünüdürler. Sosyal beceriler geliştirebilmeleri için bilişsel ve davranışsal boyutlar kadar duygusal boyutta önemlidir (Manso ve ark., 2015). Ergenlerin duygusal zeka düzeyleri ile sosyal becerileri arasında olumlu yönde ilişki bulunmuştur (Marquez, Martin ve Brackett, 2006). Ergenlik duygusal gelişim ile tanımlanır (kendi duygularını yönetme ve diğerleri ile etkileşime girme). Bu dönemde somut düşünmeden soyut düşünmeye geçiş gerçekleşir ve daha üst düzeyde muhakeme yetileri oluşur. Bu değişim, özerkliğin gelişimini olanaklı kılar, genç bireylerin psikolojik gelişimlerine katkıda bulunur ve stresli yaşam deneyimleri ile yüzleşirken psikolojik problemler yaşamamaları için koruma sağlar (Gaete, 2015; Salavera, Usan ve Jaire, 2017). Duygusal zeka ergenlerin bu zorlu ve stresli geçiş dönemlerinde yollarını bulmalarını sağlayan bir nevi navigasyon işlevi görür (Seaton ve Beaumont, 2011; Maher, Winston ve Rani, 2017). Bir başka deyişle duygusal zeka düzeyleri yüksek olan ergenlerin daha düşük stres yaşayacakları veya stresin üzerlerinde daha az etkili olacağı söylenebilir (Marikutty ve Joseph, 2016). Bunun dışında spor ortamında da duygusal zekanın etkili olduğu bilinmektedir. 282 Hollandalı ergen üzerinde yapılan bir çalışmada daha yüksek duygusal zekaya sahip oldukları tespit edilen ergenler işbirliğine daha yatkın çıkmışlardır (Mavroveli ve ark., 2007). 2182 İspanyol çocuklar ile yapılan bir başka çalışmada ise duygusal zeka ile iyi olma hali arasındaki olumlu ilişki ortaya konmuştur (Balluerka, Gorostiaga, Arbiol ve Aritzeta, 2016). Benzer çalışmalar sınıf ortamındaki ergenlerde de aynı sonuçları vermiş ve yüksek duygusal zekaya sahip ergenlerin daha az agresif tutum sergiledikleri ve rahatsız edici davranışlar göstermedikleri ortaya konmuştur (Shahzad ve Mushtaq, 2014).

Ortaya konan tüm bu araştırmalara bakıldığında her iki konunun da son derece popüler olduğu görülmektedir. Türkçe alan yazınında her iki kavramın ilişkisini inceleyen bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmanın amacı sporcu ergenlerin sporda ahlaki karar alma tutumlarının duygusal zeka düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek ve cinsiyete göre farklılık olup olmadığını belirlemektir. Araştırma sonucunda erişilecek bilgiler gençlerin ahlaki karar alma tutumlarını anlamamıza ve duygusal zeka düzeyleri ile arasındaki bağı incelememize yararlı olacaktır. Bu bilginin gerek öğretmenler, gerek antrenörler gerekse ailelere fayda sağlayacağına inanılmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Nedensel Karşılaştırmalı Araştırma Modeli esas alınmış ve araştırma buna göre planlanmıştır. Bu araştırma modelinde gerçekleşmiş bir olgunun sonuçlarına etki eden nedenler ortaya konmaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda cinsiyet, duygusal zeka ve sporda ahlaki karar verme düzeyleri arasındaki ilişki karşılaştırıldığı için Betimsel Araştırma Yöntemi uygulanmıştır. (Sönmez ve Alacapınar, 2011).

2. 2. Evren ve Örneklem

Çalışma grubu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın Etimesgut ilçesinde ortaokul 7 ve 8. Sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden oluşmuştur. Öğrenciler öğrenim gördükleri okul takımlarında farklı branşlarda (Futbol, Basketbol, Voleybol, Karate, Atletizm) yarışmalara katılan lisanslı veya lisanssız öğrencilerden seçilmiştir. Araştırmaya 293 öğrenci katılmış ölçekleri doğru işaretlemeyenler elendikten sonra 277 öğrenci kalmıştır.

Cinsiyet		7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
Erkek	f	93	80	173
	%	53.8	46.2	100
Kız	f	56	48	104
	%	53.8	46.2	100
Toplam	f	149	128	277
	%	53.8	46.2	100

Katılımcıların %62.5 i erkek öğrencilerden ve %37.5 i kızlardan oluşmaktadır. Sınıflara göre 7. Ve 8. Sınıf öğrencileri yaklaşık olarak aynı orandadır. Çalışmaya katılan tüm öğrenciler gönüllülük esasına bağlı olarak araştırmaya dahil edilmiş ve araştırma ile ilgili kullanılan 2 ölçeğin doldurulması yaklaşık 25 dakika zaman almıştır.

2. 3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama araçları olarak Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007) tarafından sporcuların ahlaki karar alma tutumlarını ölçmek üzere geliştirilen 'Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği' (Attitudes to Moral Decision-making in Youth Sport Questionnaire-AMDYSQ) ve Bar-On Parker tarafından geliştirilen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği-Çocuk ve Ergen formu (Development of the Bar-On E.Q: Ameasure of Emotional and Social Intelligence) kullanılmıştır.

Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması Gürpınar (2014) tarafından yapılmıştır ve ölçek 9 maddeli, 3 alt boyutlu, 5'li likert tipi bir yapıdadır. Ahlaki karar alma tutumlarını ölçmeye yönelik maddelerden 6 adedi (1,2,4,5,6 ve 8) olumsuz, 3 adedi ise (3,7 ve 9) olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken 'Kesinlikle Katılıyorum' cevabı 5 puan alırken 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabı ise 1 puan almaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında ise 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabı 5 iken 'Kesinlikle katılıyorum' cevabı 1 olarak değerlendirilir. Ölçekten yüksek puan öğrencilerin ahlaki karar alma tutumları daha olumlu, düşük alan öğrencilerin ise ahlaki karar alma tutumları ise daha olumsuzdur. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.760 olarak hesaplanmışken bu araştırmadaki güvenilirlik katsayısı 0.832 olarak tespit edilmiştir.

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği-Çocuk ve Ergen formu ise toplam 60 maddeden oluşmaktadır ve 7-18 yaşları arasındaki çocuk ve gençlere uygulanabilir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması Köksal (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Maddeler 4'lü likert tipi yapısındadır ve 'Beni az tanımıyor' ile 'Beni çok tanımıyor' arasında değişmektedir. Ölçekte olumsuz ifadeler 6, 15, 21, 26, 28, 35, 37, 46, 49, 53, 54 ve 58. maddeler oldukları için ters puanlanmaktadır. Ölçek değerlendirilmesinde bireylerin toplam duygusal zeka puanları dikkate alınmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak hesaplanmışken bu araştırmadaki güvenilirlik katsayısı 0.896 olarak tespit edilmiştir.

2. 4. Verilerin Analizi

Duygusal Zeka düzeyleri düşük, orta ve yüksek olarak gruplandırılmıştır. Öğrencilerin Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet ve duygusal zeka gruplarına göre iki yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Varyans analizi farklılık gösteren

gruplar için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Duygusal Zeka ve Ahlaki Karar Verme ölçeklerinden alınan puanların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Cinsiyete göre Duygusal Zeka ölçeğinden alınan puan ile Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma ölçeğinden alınan puan ilişkisinin hesaplamasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniğinden faydalanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdabelirtilen bulguları daha iyi yorumlayabilmek için betimsel analizlere yer verilmiştir.

Tablo 1

Duygusal Zeka Ölçeğinden Alınan Puanların Betimsel İstatistikleri

	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Standart Sapma	V
Duygusal Zeka	277	2.2	3.85	3.04	0.3	9.9

V: Bağlı Değişkenlik Katsayısı

Duygusal Zeka Ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde, 277 öğrencinin 2.20 ile 3.85 puan aralığında kalıp, ortalama 3.04 puan aldıkları görülmüştür. Standart sapma ise .30 olarak hesaplanmıştır. Bağlı değişim katsayısı (V) ile gösterilir ve ölçümler arasındaki değişimin azlığı ya da çokluğu hakkında bilgi veren bir istatistiktir. Bu katsayısı standart sapmanın ortalamaya bölünmesi ile elde edilen değer 100 ile çarpılmasına eşittir. Bu katsayı $V > 25$ 'den büyükse dağılım heterojen, 20 ile 25 arasında dağılım normal, 20'den küçükse dağılım homojendir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü; 2012). Duygusal zeka için bu katsayı 9.9 olarak elde edilmiştir ve dağılım homojendir.

Tablo 2

Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma Ölçeğinden Alınan Puanların Betimsel İstatistikleri

	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Standart Sapma	V
Ahlaki Karar (Toplam)	277	1	5	3.97	0.84	21.21
Hileyi Benimseme	277	1	5	4.13	1.15	27.79
Yarışma severliği Benimseme	277	1	5	3.43	1.17	34.04
Adil Kazanmayı Benimseme	277	1	5	4.33	0.80	18.54

Öğrencilerin Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma Ölçeğinden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde toplam puan ortalamasının 3.97, standart sapmanın ise .84 olarak saptandığı görülmektedir. Hileyi benimseme davranışının ortalama puanı 4.1348 iken yarışma severliği benimseme tutumunun ortalama puanı 3.43 ve Adil Kazanmayı benimseme tutumunun ortak puanı ise 4,33 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Puanları ile Ahlaki Karar Verme Ölçeğinden Alınan Puanlar Arasındaki İlişki

		Hileyi Ben.	Yardımsev. Ben.	Adil Kaz. Ben	
Duygusal Zeka	Erkek Öğrenci	Pearson Korelasyonu	.083	.088	.119
		p.(iki yönlü)	.276	.248	.117
		N	173	173	173
	Kız Öğrenciler	Pearson Korelasyonu	-.022	-.014	.281(**)
		p.(iki yönlü)	.824	.887	.004
		N	104	104	104

Tablo 3'te öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile ahlaki karar verme ölçeğinin üç alt boyutu arasındaki ilişki cinsiyetlere göre ayrı ayrı incelenmiştir. Erkek öğrencilerde duygusal zeka ile ahlaki karar vermenin üç alt boyutunda da istatistiksel olarak manidar olmayan korelasyonlar elde edilmiştir. Kız öğrenciler için durum farklılık göstermektedir. Duygusal zeka ile ahlaki karar vermenin Adil Kazanmayı Benimseme alt ölçeğinden alınan puanlar arasında düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak manidar olan korelasyon elde edilmiştir. ($r: .281; P < 0.01$).

Tablo 4
Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Cinsiyete Göre Ahlaki Karar Verme Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Cinsiyet	Duygusal Zeka Grup	Ortalama	Standart Sapma	N
Erkek	Düşük Duygusal Zeka	3.56	0.88	32
	Orta Duygusal Zeka	3.99	0.79	114
	Yüksek Duygusal Zeka	3.81	1.10	27
	Toplam	3.88	0.87	173
Kız	Düşük Duygusal Zeka	3.89	0.72	18
	Orta Duygusal Zeka	4.13	0.77	65
	Yüksek Duygusal Zeka	4.28	0.83	21
	Toplam	4.12	0.77	104
Toplam	Düşük Duygusal Zeka	3.68	0.83	50
	Orta Duygusal Zeka	4.04	0.78	179
	Yüksek Duygusal Zeka	4.01	1.01	48
	Toplam	3.97	0.84	277

Tablo 4 incelendiğinde Erkek öğrencilerin Düşük, Orta ve Yüksek Duygusal Zeka düzeyleri ile Kız öğrencilerin Düşük, Orta ve Yüksek Duygusal Zeka düzeyleri arasında fark tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin Duygusal zeka ölçeğinden aldıkları puanlar daha yüksek çıkmış ve gerek toplamda gerekse Düşük, Orta ve Yüksek düzeyde karşılaştırmada kız öğrenciler daha yüksek seviyede puan almışlardır. Erkek öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyi toplam puanında standart sapma .87 olarak tespit edilirken kız öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyi toplam puanındaki standart sapma .77 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5
Cinsiyete Göre Ahlaki Karar Alma Puanlarının İki Yönlü Varyans Analiziyle Karşılaştırılması

Kaynak	Kareler		Kareler			Eta Kare
	Toplamı	df	Ortalaması	F	p	
Cinsiyet	4.553	1	4.553	6.652	0.01	0.024
Duygusal Z. Grup	4.17	2	2.085	3.047	0.049	0.022
Cinsiyet* Duygusal Z. Grup	1.115	2	0.557	0.814	0.444	0.006
Hata	185.471	271	0.684			
Toplam	4556.593	277				

Duygusal Zeka düzeyleri ile Cinsiyet bağımsız değişkenler olarak ele alınmış ve ahlaki karar düzeyleri iki yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır ve tablo 5'te analiz sonuçları gösterilmiştir. Tablo 5'e göre Ahlaki Karar Verme düzeyleri cinsiyetlerine göre 0.05 manidarlık düzeyinde farklılık göstermektedir. Yine aynı şekilde Duygusal Zeka gruplarına göre Ahlaki karar alma puanları da 0.05 düzeyinde farklılık göstermektedir. Araştırma bulgularına göre Cinsiyet ile Duygusal Zeka Bölümleri

arasında etkileşim bulunmamıştır. Bir başka ifadeyle Ahlaki Karar Verme puanları hem kızlara hem de erkeklerde göre duygusal zeka düzeylerine göre aynı kalmaktadır

Tablo 6

Ahlaki Karar Verme Puanlarının Duygusal Zeka Düzeylerine göre LSD Analizi ile karşılaştırılması

Duy. Z. Grp	(J) Duy_Z_Grp	Ortalama Fark (I-J)	Std.Hata	p
Düşük_DZ	Orta_DZ	-.3623(*)	.13233	.007
Düşük_DZ	Yüksek_DZ	-.3360(*)	.16717	.045
Orta_DZ	Yüksek_DZ	.0263	.13447	.845

Öğrencilerin Duygusal Zeka düzeylerine (Düşük-Orta-Yüksek) göre Ahlaki karar verme düzeyleri LSD analizi ile karşılaştırılmıştır. Duygusal Zeka açısından Düşük ile Orta ve Düşük ile Yüksek olanların Ahlaki Karar Verme Puanları 0.05 manidarlık düzeyinde farklılık göstermektedir. Orta ile Yüksek duygusal zeka düzeylerinden olan öğrencilerin ahlaki karar verme puanları arasında .05 düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı orta öğretimdeki öğrencilerin Duygusal Zeka düzeyleri ile Sporda Ahlaki Karar Verme düzeyleri (Hileyi Benimsemek, Yarışma severliği Benimsemek, Adil Kazanmayı Benimsemek) arasındaki ilişkiyi cinsiyet değişkenini dikkate alarak belirlemektir. Araştırmanın ilk amacı cinsiyete göre öğrencilerin Duygusal Zeka puanları ile Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemektir. Altyapı sporlarında Ahlaki Karar Alma ölçeğinin Hileyi Benimseme, Yarışma severliği Benimseme ve Adil Kazanmayı Benimseme olmak üzere üç alt boyutu vardır. Duygusal Zeka ile bu alt boyutlar arasındaki ilişki hesaplanıp cinsiyetlere göre ayrı ayrı incelendiğinde erkek öğrencilerde duygusal zeka ile ahlaki karar vermenin üç alt boyutunda da istatistiksel olarak manidar olmayan korelasyonlar elde edilmiştir. Kız öğrenciler için durum farklılık göstermiş ve duygusal zeka ile ahlaki karar vermenin Adil Kazanmayı Benimseme alt ölçeğinden alınan puanlar arasında düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak manidar olan korelasyon elde edilmiştir ($r: .281; P < 0.01$). Literatürde yapılan benzer bir çalışmada kız öğrencilerin ahlaki karar alma ölçeğinden aldıkları puanların tüm parametrelerde daha yüksek çıktığını göstermiştir (Gürpınar, 2014). Kız öğrencilerin adil kazanmayı benimseme alt ölçeğinden erkeklere göre daha yüksek oranda puan almaları, duygusal zeka ölçeğinden daha yüksek puan almaları ile ilişkilendirilebilir. Duygusal zeka düzeyi daha yüksek bireylerin karşısındaki ile empati kurma becerilerinin daha yüksek olduğu ve olumsuz tutum ve davranışlardan daha uzak durduğu çıkarsaması ile bu durum ilişkilendirilebilir. Bu noktadan hareketle bireyin duygusal zekasının gelişimi ile adil kazanmaya verdiği önemin artacağı sonucuna erişilebilir.

İkinci amaç olarak Duygusal Zeka düzeyleri ile Cinsiyet bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Erkek öğrencilerin Düşük, Orta ve Yüksek Duygusal Zeka düzeyleri ile kız öğrencilerin Düşük, Orta ve Yüksek Duygusal Zeka düzeyleri arasında fark tespit edildiğinde, kız öğrencilerin Duygusal Zeka ölçeğinden aldıkları puanlar daha yüksek çıkmış ve gerek toplamda gerekse Düşük, Orta ve Yüksek düzeyde karşılaştırmada kız öğrenciler daha yüksek seviyede puan almışlardır. Literatürde benzer yönde sonuçlara erişen çalışmalar olduğu gibi (Katyal ve Awasthi, 2005; Naghavi ve Redzuan, 2012) aksi yönde sonuçlara erişen çalışmalarda olmuştur (Mami ve Heydariyan, 2014; Ahmad, Banghash ve Khan, 2009). Bu çalışma neticesinde kızların erkek öğrencilere göre duygusal zeka ölçeğinden aldıkları puanlar daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin bu farklarının nedeni sosyalleşme süreçleri ile ilgili olabilir. Erkek çocukların daha az ifade edici tepkiler verdikleri ve kız çocuklarının daha erken dönem ebeveyn çocuk ilişkileri nedeniyle daha yüksek bir duygusal zeka geliştirmiş olabilecekları söylenebilir (Köksal ve Gazioğlu,

2007). Kız çocuklar ile erkek çocukların sosyalleşme süreçlerinde duygularını ifade etmedeki farklılıkları duygusal zekanın farklı gelişmesindeki bir başka neden olarak düşünülebilir.

Bu çalışmada incelenme gayreti içerisinde bulunulan son boyut ise Duygusal Zeka düzeyleri (Düşük-Orta-Yüksek) ile Ahlaki karar verme düzeyleri arasındaki ilişkidir. Araştırma neticesinde Duygusal Zeka puanları açısından Düşük ile Orta ve Düşük ile Yüksek olanların Ahlaki Karar Verme Puanlarının farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve 0.5 düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Düşük Zeka düzeyi ile olan farkın aksine Orta ile Yüksek arasındaki ilişki düzeyine bakıldığında ise .05 düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu çalışmadaki bulgular ışığında sporcu öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin ahlaki karar alma tutumlarına etki ettiği görülmektedir. Spor ortamında meydana gelen anti sosyal davranışlar problemler oluşturmakta ve aldatma davranışı her alanda olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu sorunun çözümü için adil olmayı benimsemek ve hileden kaçınmak adına öğrencilerin duygusal zeka gelişmelerine gerekli önemin verilmesi ile aldatma davranışının azalacağına dair bir sonuca erişilebilir. Sporcuların saldırganlık ve hile gibi anti sosyal davranışları aileleri, akranları, takım arkadaşları veya antrenörlerinden öğrendikleri söylenebilir. Bu noktada neyin doğru neyin yanlış olduğunu daha iyi ayırt edebilmek adına yüksek duygusal zekaya sahip olmanın olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülebilir. Elbette Bandura'nın (1977) Sosyal öğrenme kuramında altını çizdiği sosyal gruplarla etkileşerek öğrenme son derece önemlidir ama ülkemizde ahlaklı karar alma tutumunun gelişimi için sadece bu dinamiklerin değil öğrencilerin duygusal gelişmelerinin de dikkate alınması yolu ile bu soruna çözüm bulunmaya çalışılması etkili olabilir. Bu çalışma ülkemizde bu alanda yapılmış olan nadir çalışmalardan birisidir. Ayrıca duygusal zeka ile ahlaklı karar alma arasındaki ilişkiyi incelemesi bağlamında bir ilki oluşturmaktadır. Gelecekte bu yönde benzer çalışmalar ile bulguların desteklenmesi ve sporcu öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini artırıcı çalışmalar yolu ile ahlaklı karar verme tutumlarını olumlu yönde geliştirmeleri sağlanabilir. Ayrıca bu ve benzeri çalışmalar neticesinde sporcu bireylerin daha yüksek farkındalık düzeyine sahip olmaları ve daha görev odaklı bir yapıyı benimseme yoluna girmelerine katkıda bulunulabilir.

Kaynaklar

- Ahmad, S., Banghash, H. ve Khan, S. A. (2009). Emotional Intelligence and Gender Differences, *Sarhad J. Argic*, 25 (1), 127-130.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. General Learning Press. 305-316.
- Balluerka, N., Gorostiaga, A., Arbiol, I. A. ve Aritzeta, A. (2016). Peer attachment and class emotional intelligence as predictors of adolescents' psychological well-being: A multilevel approach. *Journal of Adolescence*, 53 (2016), 1-9.
- Bar-On, R.(1997). Development of the Bar-on EQ-i: A measure of emotional and social intelligence. *Paper Presented at the 105 Annual Convention of the American Psychological Association*.
- Buising, K. (2016). A Comparative Analysis of Moral Authority Measures Between Division III College Athletes and Non-athletes. *Journal of Athletic Enhancement*, 5(3), 1-4.
- Bureau, J. S., Vallerand, R. J., Ntoumanis, N. ve Lafreniere, M.A.K. (2012). On Passion and moral behaviour in achievement settings; The mediating role of pride. *Motiv Emot*, 37, 121-133.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö.& Köklü, N. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik* (Onbirinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Gonçalves, C. E., Silva, M. J., Cruz, J., Torregrosa, M. ve Cumming, S.P. (2010). The effect of achievement goals on moral attitudes in young athletes. *Journal of Sports Science and Medicine*, 9, 605-611.
- Gürpınar, B. (2014). Sporcu Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Spora Ait Değişkenler Açısından Ahlaki Karar Alma Tutumları, *Eğitim ve Bilim*, 39 (176), 413-424.
- Gürpınar, B. (2014). Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Bir Türk Örneğinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Eğitim ve Bilim*, 39 (176), 405-412.

- Katyal, S. ve Awasthi, E. (2005). Gender Differences in Emotional Intelligence Among Adolescents of Chandigarh, *J.Hum.Ecol*, 17(2), 153-155.
- Kaye, M. P. ve Ward, K. P. (2010). Participant-Related Differences in High School Athletes' Moral Behaviour. *Athletic Insight Journal*, 2 (1), 1-17.
- Koul, R. (2012). Cheating behaviour among high school and college students: Students characteristics and situational factors. *Proceedings-Behavioral Science and Social Problems-004, The 4th Intrenational Conference on Humanities and Social Sciences*, April 21th 2012, Faculty of Libreal Arts, Prince of Songkla University.
- Köksal, A. ve Gazioğlu, A.E.İ. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka ile Karar verme arasındaki ilişki. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1) 133-146.
- Lee, M.J., Whitehead, J., Ntoumanis, N. ve Hatzi Georgiadis, A. (2008). Relationship Among Values, Achievement Orientations and Attitudes in Youth Sport. *Journal of Sport and Exercise*, 30, 588-610.
- Lee, M. J., Whitehead, J. ve Ntoumanis, N. (2007). Development of the Attitudes to Moral Decision-making in Youth Sport Questionnaire, *Psychology of Sport and Exercise*, 8 (3), 369-392.
- Lucidi, F., Zelli, A., Mallia, L., Nicolais, G., Lazuras, L. Ve Hagger, M. (2017). Moral Attitudes Predict Cheating and Gamesmanship Behaviours Among Competitive Tennis Players. *Frontiers in Psychology*, 8 (571), 1-11.
- Odabaşı, B. (2013). İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Ana Baba Tutumları Açısından İncelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(2), 33-51.
- Palou, P., Ponseti, F.J., Cruz, J., Vidal, J., Cantallops, J., Borrás, P.E., ve Garcia-Mas A. (2013). Acceptance of Gamesmanship and Cheating in Young Competitive Athletes in Relation to the Motivational Climate Generated by Parents and Coaches. *Perceptual & Motor Skills: Physical Development & Measurement*, 117 (1), 290-303.
- Mayer, J. D., Salovey, P ve Caruso D.R. (2004) Emotional Intelligence: Theory, Findings and Implications. *Psychological Inquiry*, 15 (3) – 195-215.
- Maher, H., Winston, C. N. ve Rani, S. U. (2017). What it feels like to be me: Linking emotional intelligence, identity and intimacy. *Journal of Adolescence*, 56 (2017), 162-165.
- Marikutty, P. J. ve Joseph, M. I. (2016). Effects of emotional intelligence on stres, psychological well-being and academic achievement of adolescents. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 7 (7), 699-702.
- Mami, S. ve Heydariyan, N. (2014). The Comparision of EQ and academic achievement of girl and boy psychology students of Islamic Azad University of Andimeshk, *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, 3 (12), 82-88.
- Manso, J.M., Baamonde, E.G., Barona, E.G., Merino, G, M. J., Alonso, B.M. ve Rico, P.G. (2015). Perceived emotional intelligence and social comptence in neglected adolescents, *Journal of Youth Studies*, 19 (6), 821-835.
- Marquez, P. G., Martin, R. P. ve Brackett, M. A. (2006). Relating Emotional intelligence to social competence, and academic achievement in high school students, *Psicothema*, 18 (suppl), 118-123.
- Mavroveli, S. Petrides, K. V. Rieffe, C., ve Bakker, F. (2007). Trait emotional intelligence, Psychological well-being and peer-rated social competence in adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 25(4), 263-275.
- Naghavi, F. ve Redzuan, M. (2012) The Relationship Between Gender and Emotional Intelligence, *World Applied Sciences Journal*, 15 (4), 555-561.
- Ntoumanis, N., Taylor, I. M. ve Ntoumani, C. T. (2012). A Longitudinal Examination of Coach and Peer Motivational Climates in Youth Sport: Implications for Moral Attitudes, Well-Being, Begavioral Investment, *Developmental Psychology*, 48 (1), 213-223.

- Ntoumanis, N. ve Standage, M. (2009). Morality in Sport: A Self-Determination Theory Perspective, *Journal of Applied Psychology*, 21, 365-380.
- Ponseti, F.J., Cantalops, J. ve Muntaner-Mas, A. (2016). Fair play, Cheating and Gamesmanship in Young Basketball Teams. *Journal of Physical Education & Health*, 5 (8), 29-33.
- Salavera, C., Usan, P. ve Jarie, L. (2017). Emotional Intelligence and social skills on self-efficacy in Secondary Education students. Are there gender differences? *Journal of Adolescence*, 60 (2017), 39-46.
- Salovey, P. Ve Grewal, D. (2005). The Science of Emotional Intelligence, *Current Directions in Psychological Science*, 14 (6), 281-285.
- Shahzad, S. ve Mushtaq, S. (2014). Does Students' Trait Emotional Intelligence Affect their Classroom Behaviour? *Journal of Behavioral Sciences*, 24(1), 72-84.
- Sönmez, V. Ve Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Yukhymenko-Lescroart, M. A. (2015). Is Winning The Only Thing? Development of the Conduct in Sport Toward Opponents Scale (csos). *Athletic Insight*, 7(1), 20-32.
- Wagnsson, S., Stenling, A., Gustafsson, H. ve Augustsson, C. (2016). Swedish youth football players' attitudes towards moral decision in sport as predicted by the parent-initiated motivational climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 25, 110-114.

Extended English Summary

It is a very common belief that sport builds character and develops good citizens who will assume responsibility for the future of society. However, this belief is somewhat paradoxical since individuals are always encouraged to be at their opponents and win the competition. Athletic aggression has grown over the years, so there has been an increasing interest in the moral reasoning of athletes. "Winning is not everything, it is the only thing" was first spoken by Vince Lombardi, an NFL Head Coach, during the late sixties and reflected the mind set that victory trumps all other aspects of playing sports. There is considerable published research indicating that obsessive passion for winning in sport has a negative effect on the moral behaviour of individuals. Also growing recognition of cheating became a cross-cultural problem and it has been urging the educators recently. However, on the other hand, it should not be forgotten that organised out-of-school activities like youth sport are important contexts that help young people to negotiate salient developmental tasks and acquire important skills. The role of parents became very important, especially that of fathers who are prone to creating a result-oriented climate much more so than mothers and coaches' behaviour often mirrors that of fathers. This situation can have a negative effect on the development of moral reasoning among young athletes. Therefore, it seems reasonable to suggest that, in youth sport programmes, task oriented goals should be encouraged more than ego-oriented goals.

Another concept that is taken in to consideration in the literature is Emotional Intelligence. Emotional intelligence is the ability to monitor one's own and others' feelings and emotions, discriminate among them, and use the information gained to guide one's thinking and actions. There is a positive interaction between emotional intelligence and social attitudes of individuals. It can also be said that those adolescents who have a high level of emotional intelligence can create better coping strategies for dealing with stress. In addition, adolescents with higher emotional intelligence appear to have better cooperative skills with others.

It can be seen that both subjects are very popular and there has not been any study that investigates the relation between both concepts in Turkish literature. It is believed that the data produced by this study will help every one to understand the moral reasoning dynamics of adolescents and investigate the relation between emotional intelligence and moral decision making. Furthermore, it should prove useful for parents and teachers alike. The aim of this study is to identify the relationship between EQ levels and attitudes to Moral Decision-Making (Acceptance of

Cheating, Acceptance of Gamesmanship and Keep Winning in Proportion) of middle class students by considering gender factor.

277 students, who were studying in Etimesgut district of Ankara in 2015/2016 academic year, took part in this research. Students were chosen from 7th and 8th grade and all of them were licensed or not licensed participants of different sport organisations within their schools. In total there were 173 boys and 104 girls and all participants took part in the study voluntarily. It took approximately 25 minutes for the students to complete both inventories.

Attitudes to Moral Decision Making in Youth Sport Questionnaire (AMDYSQ) and Bar-On Emotional Quotient Inventory were used as data collection instruments. The levels of Emotional Intelligence were categorised as low, middle and high. Students' scores, which were taken from Attitudes to Moral Decision Making in Youth Sport Questionnaire, were compared using a 2 way Anova test for significance.

From the results, a significant relationship between girl students' EQ levels and their Acceptance of Gamesmanship attitudes emerged. Moral Decision grades vary across gender at the 0.05 level. No transaction between gender and EQ scores was found. According to the results of this study, it was concluded that, for female students' with higher EQ scores, moral decision making attitudes were positively affected. Regarding male students, no significant difference was found. From the results overall, it can be seen that students' emotional intelligence levels have an effect on moral decision making attitudes. Anti-social behaviours have been causing problems and cheating behaviours always lead to negative outcomes. To solve this problem, special attention must be given to the development of emotional intelligence in young students.

This study is one of very few on this subject in Turkey. Also, it is the first investigation that has studied the relationship between emotional intelligence and moral decision making attitudes. In future, attempts can and should be made to corroborate the findings from this study. Also new working plans can be produced to create a positive effect on students' emotional intelligence. In turn, studies of this kind will make a contribution to students' awareness levels and help them to adopt and develop more task oriented behaviours.